

Geachte toehoorders, beste vrienden,

1.

Dat ik hier vandaag mag staan als rector van de VUB is een grote eer. Dit is vanzelfsprekend een belangrijk moment voor de samensteller, nl. collega prof Johan Swinnen en de auteurs van het boek, maar dames en heren ook voor mij persoonlijk, want zovele academici samen die nagedacht hebben over beeldcultuur is een serieuze mijlpaal in de geschiedenis van de beeldcultuur in Vlaanderen. De academische status die met deze publicatie aan de bestudering van de beeldcultuur wordt verleend, markeert in zekere zin het einde van een lange periode van strijd om de maatschappelijke, artistieke en wetenschappelijke erkenning van het vakgebied. Tegelijkertijd betekent zij een nieuw begin. Weliswaar wordt beeldcultuur in onze universiteit al langere tijd binnen een academische context bestudeerd, dit boek zal zowel binnen de academische wereld als daarbuiten naar ik hoop toch een sterke positieve uitstraling hebben en velen, van studenten tot een ruim publiek en alle anderen, aanmoedigen zich in het medium te verdiepen. Dat is nodig, want terwijl de populariteit van en de publieke belangstelling voor de beeldcultuur toeneemt, blijft het aantal kunsthistorici, historici, onderzoekers, critici, schrijvers, educatoren, agogen en tentoonstellingsmakers achter.

Dat er pas zo laat academische aandacht is voor beeldcultuur, bijvoorbeeld in vergelijking met de studie van ‘het woord’, is misschien wel typerend voor het medium. Beeldcultuur is zó vanzelfsprekend in ons dagelijkse leven aanwezig, dat we er snel overheen kijken. Iedereen kan fotograferen en filmen, kijkt naar tv, bezoekt musea, ... en iedereen doet dat dan ook. Wat valt dáár nu aan te bestuderen? Johan Swinnen vertelde me dat hij vaak moet uitleggen wanneer mensen hem vragen wat voor beroep hij heeft als *professor beeldcultuur*. Nadat de eerste wazige blikken van de gezichten zijn verdwenen, is de ongetwijfeld goedbedoelde, maar uit onbegrip voortkomende vraag meestal: ‘*Gôh... en fotografeert u dan zelf ook?*’

Beeldcultuur is een ongelooflijk fascinerend medium, dat zult u begrijpen. Niet alleen Johan Swinnen, maar wij allen kunnen eindeloos naar beelden kijken, ongeacht techniek, herkomst, tijdvak waarin ze gemaakt zijn, wat erop staat. En dat deden deze auteurs natuurlijk ook.

Beeldkunst is net als beeldcultuur een strategie, een methode om de wereld te onderzoeken en te begrijpen. Het spreekt voor zich dat in de keuze van de thema’s werd uitgegaan van de link met wereldcultuur én tevens de nadruk ligt op de mogelijkheden van de studie van de beeldcultuur toegepast op duurzame ontwikkeling. De studie van de geschiedenis van het beeld kan bijdragen aan de kennis van een land en de identiteitsontwikkeling van zijn bevolking, bijvoorbeeld zoals in het VLIR-UOS-project ‘Majority World Photography’ in Bangladesh van collega Swinnen. Dit boek doet een appèl aan de verbeelding en wil een alternatief bieden aan de doorsnee Euro-Amerikaanse cultuur, ongerefecteerde middelmatigheid en arme verbeeldingswereld.

2.

Deze boekuitgave biedt een lang verwacht overzicht te kunnen brengen van al langer spelende thema’s over het herdenken van *het humanisme verbeeld*. Dit boek biedt een humanistische visie op de beeldcultuur die ons omringt maar vaak ook dreigt te wurgen. Het helpt de lezer beelden te analyseren om er daarna gefundeerd over te kunnen reflecteren. Dit boek beoogt het kritisch inzicht in de beeldcultuur aan te wakkeren in relatie met de maatschappelijke, politieke, sociale, culturele en technologische veranderingen in de samenleving. Ook recente ontwikkelingen van theoretische aard als virtuele realiteit en elektronische beeldvorming komen aan bod.

Waarom is dit boek verschillend van andere boeken over beeldcultuur?

Het boek is uniek en onderscheidt zich van andere publicaties en bloemlezingen door de originaliteit van de beschreven humanistische visie, interessante case studies, voorbeelden uit films, performances, beeldende kunst, fotografie en de media en door de toegankelijkheid, stijl, gebruiksvriendelijkheid, bruikbaarheid en relevantie voor de brede doelgroep van onderwijs, kunst en cultuur en een frisse grafische vormgeving. Gedegen artikels gebaseerd op onderzoek maken het boek actueel en interessant.

3.

Wel de ondertitel is zingeving en humanisering in de beeldcultuur. Dit boek wil een bijdrage leveren aan een humane samenleving en een zinvol bestaan voor ieder mens. En dat is ook de wens van de auteurs die getalenteerde kritische vrijdenkende waarnemers zijn. Hun deskundigheid is bijeengebracht in leesbare teksten over zingeving en humanisering.

Wat wordt bedoeld met zingeving?

Bij zingeving staat de mens als individu centraal, met begrippen als identiteit, moraal en levensbeschouwing.

Wat wordt bedoeld met humanisering?

Humanisering richt zich op de maatschappelijke context, op het functioneren van organisaties en maatschappelijke verhoudingen.

Beide begrippen zijn nauw met elkaar verweven, zowel in het onderwijs als in het onderzoek en in de samenleving. Anders zichtbaar biedt een selecte verzameling kritische opstellen aan die uitmunten door hun creativiteit.

□4.□

Als rector ben ik fier dat vanuit onze VUB er zoveel bijdragen zijn van het onderwijs- en onderzoeksteam. Hen wil ik allen feliciteren! Uiteraard te samen met de andere academici van andere universiteiten en hogescholen, alsook de zelfstandige onderzoekers. Samen met hen wil ik ook de lezers van het boek stimuleren om open te staan voor nieuwe ervaringen en het vermogen tot zelfstandig, redelijk eigenzinnig te denken. □

5.

Dames en heren, als sportwetenschapper maar nu ook als beleidsvoerder van mijn universiteit, heb ik spijtig genoeg weinig tijd voor beeldcultuur en ben ik dus van iedereen hier aanwezig waarschijnlijk de grootste neofiet. Ik ben dan ook geen voorstander noch tegenstander van de beeldcultuur, maar ik ben er wel zeer door gefascineerd: zowel als rector en als onderzoeker in mijn verschillende hoedanigheden. Trouwens sport en beeld kunnen perfect samengaan zoals bijvoorbeeld aangetoond wordt door Stephan Vanfleteren. Laat ons dan ook open staan voor de ervaring en de schoonheid van het beeld. Maar laten we tegelijk kritisch blijven. Om met Robert Hughes te spreken: *kritisch, in vredesnaam kritisch!*

6.

Verder nog dit : het doet me bijzonder veel genoegen dat in het midden van het boek er een extra portfolio is gewijd aan Brussel.

7.

Nu ik aan het einde van mijn rede ben gekomen, wil ik graag een missie uitspreken.

Ik hoop oprecht dat dit totale geëngageerde boek-project een bijdrage levert aan een collectieve betrokkenheid. Het is goed ons te realiseren dat engagement niet bestaat bij de gratie van de radicale individuele keuze met bijbehorende daad van verzet, maar afhankelijk is van het *'enthousiasme van de omstander'*. Engagement is geen individuele keuze, maar is de expressie van een collectieve betrokkenheid bij een cruciale beweging of ontwikkeling. Kortom, 'Anders zichtbaar' is een verhaal over de veranderende mediagebruiker, denken over beelden, profielen van kijkers, geschiedschrijving en archivering en een nieuwe invulling van de visuele cultuurwetenschappen.

Laat het boek niet alleen een leesboek worden, maar tevens een werkboek dat van ons allen kritische consumenten van 'beelden' maakt... Ik wens het boek dan ook een lang *beeldend* leven toe... en wens mijn collega Johan Swinnen van harte te feliciteren, in naam van mezelf en van de ganse VUB-gemeenschap.

Ik dank u.